Jaka (nie) powinna być moda?

Autorki: dr Aleksandra Ścibich-Kopiec,
Katerina Zlatanovska Popova

Elegancka i casualowa, klasyczna i nowoczesna... określeń mody jest niemało. Jednak w ostatnim czasie modową dyskusję niemal zawłaszczyła przeciwstawna para: fast i slow, czyli szybka i wolna, nazywana niekiedy zrównoważoną, choć nie zawsze są to terminy używane zamiennie. Powstają również inicjatywy włączające się w tę rozmowę i promujące prośrodowiskowe postawy konsumenckie. W dalszej części tekstu przeczytacie o jednej z nich – polsko-macedońskim przedsięwzięciu „Stop fast fashion".

Wpływ branży na środowisko

Przemysł modowy od kilku lat jest poddawany krytyce w związku z jego niekorzystnym wpływem na środowisko.

Szacuje się, że odpowiada za:

- 8 do 10% globalnych emisji dwutlenku węgla (co stanowi 4 – 5 miliardów ton rocznie)
- zużycie 79 bilionów litrów wody rocznie (to mniej więcej tyle, ile wody przepływa przez Wisłę w ciągu dwóch i pół roku)[1]
- około 20% przemysłowego zanieczyszczenia wody pochodzącego z obróbki tekstyliów i farbowania
- 35% mikroplastiku pierwotnego w oceanach
- 92 miliony ton rocznie odpadów tekstylnych[2]

[1] Obliczenia własne na podstawie danych o średnim rocznym przepływie Wisły w Tczewie: https://www.imgw.pl/sites/default/files/2022-01/imgw-pib-monografia-2022.01-metody-obliczania-przeplywu-sredniego-niskiego-sqn-calosc-min.pdf

[2] Niinimäki, K., Peters, G., Dahlbo, H., Perry, P., Rissanen, T., & Gwilt, A. (2020). The environmental price of fast fashion. Nature Reviews : Earth and Environment, 1, 189-200. https://doi.org/10.1038/s43017-020-0039-9

Dofinansowane przez Unię Europejską

Jaka (nie) powinna być moda?

Czym jest fast fashion?

Pod kątem negatywnego wpływu na środowisko najgorzej ocenia się fast fashion – zjawisko polegające na szybkim wprowadzaniu na rynek ubrań modnych, a jednocześnie tanich. Marki korzystające z tego modelu działania, wypuszczają w ciągu roku wiele kolekcji, bazując na taniej sile roboczej i niskiej jakości materiałów.[3] Przyjęło się mówić w ten sposób o firmach, które każdego tygodnia wprowadzały na rynek kilkaset nowych przedmiotów.

Jedno z chińskich przedsiębiorstw z branży postawiło niechlubną poprzeczkę tak wysoko, że w jego przypadku bardziej adekwatne jest określenie „ultrafast fashion". Shein, bo o nim mowa, każdego dnia wytwarza nawet 10 tysięcy nowych wzorów.

Według McKinsey, firmy fast fashion przekształcają swoje modele biznesowe poprzez wprowadzanie:

- **Elastycznych i skalowalnych łańcuchów dostaw:** współpracują z dużymi sieciami dostawców, którzy często produkują wyłącznie dla nich.
- **Projektowania opartego na danych:** wykorzystują analizę trendów i popytu, by projektować i wybierać produkty, bazując na popularności oraz opiniach klientów.
- **Lojalnej bazy klientów:** rozwijają ją poprzez programy marketingowe z influencerami i budowanie społeczności w mediach społecznościowych, co obniża koszty pozyskania klientów.

[3] https://goodonyou.eco/what-is-fast-fashion/

Dofinansowane przez Unię Europejską

Jaka (nie) powinna być moda?

- **Zaangażowania w aplikacjach mobilnych:** gamifikują doświadczenie użytkowników, oferując punkty lojalnościowe za aktywności, takie jak opinie, czy oglądanie transmisji na żywo [4]

Konieczność mody wolnej

W kontrze do szybkiej mody rozwija się ruch slow fashion, skupiony na:

- **Wysokiej jakości i trwałości ubrań:** elementy garderoby są produkowane zwykle z tkaniny naturalnych (jak wełna, bawełna, len) lub pochodzących z recyklingu, a wykorzystane materiały i techniki produkcji są dobierane tak, by jak najbardziej wydłużać cykl życia produktów.
- **Etyce:** ruch slow fashion promuje godne warunki pracy, a także produkcję lokalną, która wspiera zmniejszanie śladu węglowego wynikającego z transportu.
- **Minimalizacji marnotrawstwa:** ubrania wytwarzane w tym nurcie są często ponadczasowe, więc nie poddają się tymczasowym trendom.[5]
- **Transparentności:** firmy związane z slow fashion często stosują przejrzyste praktyki produkcyjne, co pozwala konsumentom na świadome wybory dotyczące ich zakupów.[6]

[4] https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-fast-fashion
[5] https://italianartisan.com/what-is-slow-fashion/
[6] https://www.forbes.com/sites/christophermarquis/2021/05/14/what-does-slow-fashion-actually-mean/

Dofinansowane przez Unię Europejską
FERI
MATA

Jaka (nie) powinna być moda?

Postawy konsumenckie w duchu slow fashion

Postawy konsumenckie związane z ideą slow fashion odzwierciedlają świadome podejście do zakupów oraz troskę o jakość, etykę i środowisko.

Możemy tu wymienić:

- podejmowanie przemyślanych decyzji i unikanie kompulsywnych zakupów
- skupianie się na jakości, a nie na ilości
- wspieranie etycznych marek
- kupowanie ubrań z drugiej ręki
- świadome dbanie o garderobę
- naprawianie zamiast wyrzucania.

Szafa / garderoba kapsułowa

Realizacją budowania garderoby w duchu slow fashion może być szafa kapsułowa, czyli koncepcja, która promuje minimalistyczne podejście do mody, polegające na posiadaniu ograniczonej liczby ubrań, które można ze sobą łączyć w różnorodne stylizacje.

Dofinansowane przez Unię Europejską

Jaka (nie) powinna być moda?

Inicjatywa „Stop fast fashion”

Szafa kapsułowa to lejtmotyw zwycięskich blogów (i vlogów) nadesłanych w konkursie organizowanym w ramach projektu „Stop fast fashion”. Przedsięwzięcie jest realizowane przez polską Fundację Edukacji Rozwoju i Innowacji oraz macedońskie stowarzyszenie „MATA”.

Laureatki konkursu – Eleną Olehovną Hrom, Mateę Makarovską oraz Magdę Cichomską – poznaliśmy 16 października 2024 w trakcie webinarium „Stop fast fashion” zorganizowane w ramach Erasmus Days. Wirtualne spotkanie było nie tylko okazją do rozstrzygnięcia konkursu i ogłoszenia zwyciężczyń, ale również sposobnością do podjęcia dyskusji dotyczącej branży modowej.

Oto projekty laureatek konkursu:

1. Matea Makarovska z Macedonii: https://youtube.com/shorts/Ysr79tD4rQk?feature=share
2. Elena Hrom z Ukrainy: https://youtube.com/shorts/rRhONl3dOBg?feature=shared https://youtube.com/shorts/df6_rFrUkrs?feature=shared ; https://youtube.com/shorts/HeCsjnduQGw?feature=shared
3. Magdalena Cichomska z Polski: https://tycikraft.blogspot.com/2024/09/szafa-kapsukowa-i-juz-masz-w-co-sie.html

Dofinansowane przez Unię Europejską

FERI

MATA

Jaka (nie) powinna być moda?

Wśród aktualnych i korzystnych (w kontekście propagowania slow fashion) przekształceń sektora odzieżowego, ekspertki wymieniały:

- upcycling, czyli dawanie nowego życia nieużywanym i niechcianym przedmiotom
- popularyzację mody vintage
- zmianę nawyków zakupowych
- zrównoważone postawy konsumenckie.

Uczestnicy spotkania mogli też poznać reprezentantki macedońskiej organizacji SIEC, która skupia się na integracji społecznej. W jej ramach powstają różne projekty, związane m.in. ze slow fashion i upcyclingiem. Realne przykłady przedmiotów powstałych poprzez udoskonalenie zniszczonych / niechcianych produktów, stały się przyczynkiem do rozmowy o cenach ubrań i dodatków, które przeszły upcycling.

O projekcie „Stop fast fashion”

Głównym celem polsko-macedońskiej inicjatywy jest przygotowanie młodzieży, studentów oraz nauczycieli do aktywnego uczestnictwa w przemyśle modowym w sposób bardziej zrównoważony i świadomy oraz podniesienie przez nich świadomości na temat wpływu szybkiej mody na środowisko naturalne i społeczność lokalną.

Rezultaty projektu to m.in.: kursy e-learningowe o sektorze mody zrównoważonej dla nauczycieli kształcenia zawodowego, scenariusze dla nauczycieli na warsztaty z młodzieżą wraz z materiałami edukacyjnymi oraz multimedialnymi nt. zrównoważonej mody, międzynarodowa

Dofinansowane przez Unię Europejską

Jaka (nie) powinna być moda?

konferencja z pokazem mody zrównoważonej. Zapraszamy do udziału w projekcie!

Efekty projektu można śledzić na Platformie Fundacji FERI:
https://feriplatform.org.pl/stop-fast-fashion/
https://feriplatform.org.pl/stop-fast-fashion-eng/

Projekt jest dofinansowany ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Wszystkie rezultaty wypracowane w ramach projektu „STOP FAST FASHION" udostępniane są na zasadzie otwartych licencji (CC BY-SA 4.0 DEED). Można z nich korzystać bezpłatnie i bez ograniczeń. Kopiowanie lub przetwarzanie tych materiałów w całości lub w części bez zgody autora jest zabronione. W przypadku wykorzystania rezultatów niezbędne jest podanie źródła finansowania oraz jego autorów.

Dofinansowane przez Unię Europejską

FERI

MATA